

ROMA | HISTORY

Faktablad om romernas historia: Allmän inledning

Faktablad om romernas historia: Innehållsstruktur | Faktablad om romerna | Litteratur, våra tack, gruppen bakom de historiska faktabladerna

➤ *Dessa faktablad tar upp romernas historia, en europeisk nation med indiska rötter. Romernas indiska ursprung och anknytning är tydligast ur en språkvetenskaplig synvinkel, genom språket som fortfarande talas av många medlemmar av detta heterogena folkslag. Romerna består av olika grupper, som betecknas med olika etnonymer – egna såväl som andras namn: arlije, calé, gurbet, kaale, kalderash, lovava, manuš, sepečides, sinti, ursari, osv. Många grupper använder också den egna beteckningen romer. Vanligtvis sammanfattas alla dessa grupper – ibland även tillsammans med befolkningsgrupper av icke-indiskt ursprung – under den nedsättande beteckningen "zigenare", ibland också i dessa faktablad – av beskrivande skäl och utan negativa konnotationer.*

ÅSIKTERNA SOM UTTRYCKS I DETTA DOKUMENT ÄR FÖRFATTARNAS EGNA OCH ÖVERENSSTÄMMER INTE NÖDVÄNDIGTVIS MED EUROPARÅDETS OFFICIELLA POLITIK.

Med ensamrätt. Ingen del av detta dokument får översättas, återges eller överföras i någon form eller på något sätt, elektroniskt (cd-rom, Internet, etc.) eller mekaniskt, inklusive fotokopiering, inspelning eller med hjälp av system för datalagring och sökning, utan skriftligt medgivande från direktoratet för kommunikation (F-67075, Strasbourg eller publishing@coe.int)

➤ Eftersom romerna har varit och fortfarande är marginaliserade i samhället har deras historia blivit, och är fortfarande, åsidosatt i traditionell historieskrivning. Det är välkänt, och sedan 1700-talet bevisat, att romani chib, romernas språk, är ett nyindoeuropeiskt språk och att dess talare är av indiskt ursprung. Allmän kunskap om romernas historia och kultur, till antalet den största minoriteten i Europa, är däremot fortfarande marginell eller icke-existerande hos allmänheten. Å andra sidan försöker regeringar och

FAKTABLAD OM ROMERNAS HISTORIA: INNEHÅLLSSTRUKTUR

TIDSLINJE FÖR ROMERNAS HISTORIA I SJU FASER

III. 1

Historia före Europa: "Första utvandringen" från Centralindien till Bysans | 250 f.Kr. - 1400 e.Kr.

1

År 250 f. Kr.	År 0	250 e.Kr.	500 e.Kr.	750 e.Kr.
---------------	------	-----------	-----------	-----------

Det är omöjligt att i ett svep utförligt täcka alla aspekter av romernas historia och gottgöra allting som tidigare har förbisetts. Trots att faktabladen täcker de viktigaste perioderna och händelserna i romernas historia, måste de ses som ett första steg och de kommer förhoppningsvis att följas av ytterligare tillägg. För att arbetet ska kunna slutföras i olika

steg, har ett öppet upplägg valts för presentationen: både utformningen av de olika faktabladen och indelningen av innehållet har gjorts i en öppen innehållsförteckning för att underlätta framtida tillägg. Den öppna indelningen av innehållet påverkar faktabladens numrering och gör också en försiktig indelning av romernas historia i sju olika perioder:

1 HISTORIA FÖRE EUROPA: "FÖRSTA UTVANDRINGEN" FRÅN CENTRALINDIEN TILL BYSANS

Det indiska ursprunget och "vägen till Europa" (via Persien, Armenien och mindre Asien som en del av det bysantinska riket) är obestritt, till stor del tack vare språkforskning. På grund av bris-

ten på dokument och "kalla fakta", och betydelsen av ursprunget i alla frigörelseprocesser, sträcker sig diskussioner inom området från vetenskapligt baserade teorier till mytiska spekulationer.

2 TIDIG EUROPEISK HISTORIA & DEN FÖRSTA DISKRIMINERINGEN

Den andra perioden i romernas historia omfattar tiden från "Ankomsten till Europa" under 1400-talet och romernas situation i olika delar av Europa under 1500- och 1600-talet:

deras situation i det osmanska riket och i Centraleuropa, trældom och slaveri i Valakiet och Moldavien, och marginalisering och förföljelse i västra Europa.

3 STATSPOLITIK: INTEGRERING, TVÅNGSASSIMILERING, FÖRVISNING

Under den europeiska historiens "upplysningstid" under 1700-talet tog diskrimineringen av romer sig "nya uttryck": internering i Spanien och lagar om tvångsassimilering i Öst-

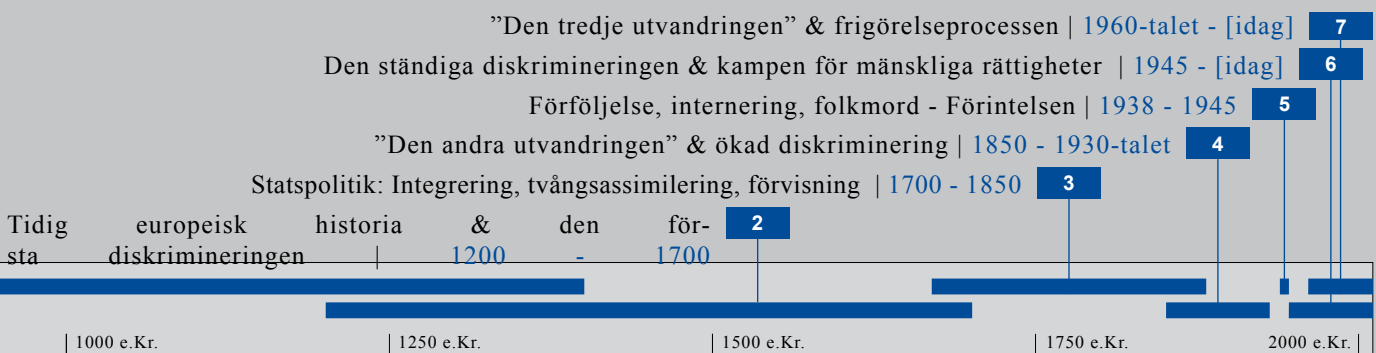
errike-Ungern; metoder som står i kontrast till behandlingen som praktiskt taget jämställda medborgare med fullständiga medborgerliga rättigheter i det ryska riket.

4 "ANDRA UTVANDRINGEN" & ÖKAD DISKRIMINERING

Under den andra hälften av 1800-talet ägde en andra utvandringsvåg rum: Romska grupper från centrala och sydöstra Eu-

ropa flyttade till de övriga delarna av Europa, och några flyttade även utanför Europa. Politiska processer och förändringar

internationella organisationer att bekämpa segregation, stigmatisering och marginalisering av romer och till fullo integrera romerna i samhället. En förutsättning för integration är utbildning av både romer och icke-romer. En väsentlig del av utbildningsprocessen är ömsesidig kunskap om romernas och icke-romernas gemensamma historia i Europa. Dessa faktablad om romernas historia syftar till att stödja denna integreringsprocess.

under sekelskiftet (1900) påverkade också romerna. Exempel på dessa förändringar är en ökad diskriminering i det forna

Österrike-Ungern och behandlingen av romerna som ett enskilt, men integrerat, folkslag i det tidiga Sovjetunionens samhälle.

5 FÖRFÖLJELSE, INTERNERING, FOLKMORD - FÖRINTELSEN

Nazisternas folk mord står som en skiljelinje i den senare delen av romernas historia. Det har blivit ett negativt klimax på århundraden av diskriminering, stigmatisering och förföljelse. Många grupper har inte kunnat bearbeta Förintelsen förrän idag. Förintelsen kan inte läggas till det förflutna, eftersom den än

idag är en väsentlig del av romernas liv, och därför måste även icke-romer bli medvetna om den perioden i romernas historia. Kanske är det detta kapitel som bäst dessa faktablads öppna upplägg. Trots att det största antalet faktablad återfinns under denna rubrik, återstår det fortfarande mycket att skriva.

6 DEN STÄNDIGA DISKRIMINERINGEN & KAMPEN FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Efter andra världskriget vägrades romska överlevare från koncentrationsläger hjälp och kompensation, och för många av dem kom erkännandet som offer för sent. Stigmatisering och diskriminering fortsatte dock efter Förintelsen. Romer-

na har alltid stått, och står fortfarande, utanför det europeiska samhället. Situationen ledde slutligen till en egen organisering för frigörelse och kamp för mänskliga rättigheter på internationell nivå.

7 'TREDJE UTVANDRINGEN' & FRIGÖRELSEPROCESSEN

Den senaste romska utvandringen från öst till väst började samtidigt med den arbetsrelaterade utvandringen från sydöstra Europa till västra Europa och tilltog i styrka i och med Sovjetunionens upplösning och Jugoslaviens splittring. Pro-

cesser som också slutade med väpnade konflikter, som slog mot romerna på flera sätt: som krigsdrabbade, som en marginaliserad etnisk grupp, märkta som 'bara' ekonomiska flyktingar i mälländerna m.m.

Den sista punkten i listan visar hur innehållet har delats in i en öppen innehållsförteckning. Den består av en artikel som tar upp huvuddragen i den senaste utvandringen från öst till

väst och gör det möjligt att lägga till underartiklar som mer detaljerat beskriver denna globala utveckling.

➤ Målgruppen för faktabladet är lärare, elever, beslutsfattare, experter som arbetar inom området och alla personer som är intresserade av romernas historia. Trots att faktabladet har baserats på vetenskaplig sakkunskap syftar de inte till att vara en fullt vetenskaplig och kritisk beskrivning av romernas historia; et sådant verk återstår fortfarande att skrivas av lämpliga författare. Faktabladets syfte är att tillhandahålla grundläggande information om romernas historia för en bredare publik och att användas i alla utbildningssituationer.

FAKTABLAD OM ROMERNA

Faktabladet om romernas historia är del av en serie faktablad om romerna, som även de är organiserade i samma slags öppna listor som nämnts ovan. Förutom denna första publicering av historiska faktablad, kommer den färdiga produkten också att bestå av kulturella faktablad om etnokultur, språk, litteratur, musik, dans och humaniora. I lik-

het med de historiska faktabladet, bör informationen om romernas kultur också ses som ett inledande steg. Även om de viktigaste uppgifterna om romernas kultur behandlas i dessa faktablad, måste den kunskapen ses som ett första steg som förhoppningsvis kommer följas av ytterligare tillägg. Det slutgiltiga syftet med de faktablad som har tillkommit inom ramen för detta projekt och framtida tillägg är att producera omfattande och multifunktionella underlag om romernas historia och kultur, såväl för utbildningssyften som för allmänheten.

LITTERATUR

Det finns två böcker tillgängliga på engelska som ger en översikt av romernas historia och som rekommenderas för vidare läsning: **Fraser, Angus (1992) The Gypsies.** Oxford/Cambridge: Blackwell. | **Tcherenkov, Lev / Laederich, Stéphane (2004) The Rroma.** Vol 1: History, Language and Groups. Basel: Schwabe.

VÅRA TACK

Vi är djupt tacksamma för alla de författare som aktivt bidrar till faktabladet och de passiva medarbetare som har citerats som källor. Särskilt tack till University of Hertfordshire Press, Gypsy Research Center, Editorial Presencia Gitana, Picus Verlag, Böhlau Verlag Wien Köln Weimar, Schwabe Verlag Basel, SPIEGEL-Verlag. Vi är tacksamma att vi kunde förlita oss på Moses F. Heinschinks sakkunskap och stöd. Han gjorde Det romanska projektet vid Grazuniversitetet möjligt - och som en följd av detta även faktabladet - och har varit och är fortfarande till stor hjälp i all verksamhet inom ämnet. Vi är dessutom djupt tacksamma till den framlidna Milena Hübschmannová, vars artiklar, skrivna för RomBase, * var en viktig utgångspunkt för de historiska faktabladet.

GRUPPEN BAKOM DE HISTORISKA FAKTABLADEN

redigering: Michael Wogg tillsammans med Ulli Pawlata och Conny Wiedenhofer

översättning: Martina Wenger

korrekturläsning: Barbara Schrammel

layout och bilder: Marcus Wiesner

samordning: Det romska projektet vid universitetet i Graz i nära samarbete med Europarådets projekt "Utbildning av romska barn i Europa"

*RomBase är en internetbaserad resurs som erbjuder pedagogiskt redigerad information om romerna (<http://romani.uni-graz.at/rombase/>) och som har använts som utgångspunkt för faktabladet.